

ALKOTMÁNYBÍRÓSÁG	
Ügyszám:	IV/ 0 1 6 4 7 - 0 / 2019
Érkezett:	2019 OKT 14.
Példány:	4
Melléklet:	részére db

5. FŐVÁROSI ÍTELOTÁBLA	
ÜGYSZÁM	KEZDŐIRATON
ÉRKEZETT:	2019 OKT 11.
FELDÁNY	FELZET
MELLÉKLET	KÖZTUK
ÜGYSZÁM	UTÓIRATON

Dr.
Szabó
Oszkár
Levente

Digitálisan
aláírta: Dr.
Szabó Oszkár
Levente
Dátum:
2019.10.11
15:07:49 +02'00'

A Fővárosi Ítélotábla, mint első fokon eljáró bíróság útján

1055 Budapest, Markó utca 16.

Tisztelt Alkotmánybíróság!

Alulírott Szabó, Kocsis és Társa Ügyvédi Iroda [redacted],
képviseli: dr. Szabó Oszkár Levente ügyvéd, email cím: [redacted] telefonszám:
[redacted] Ügyfeleim,

- FIDESZ – Magyar Polgári Szövetség (székhely: 1062 Budapest, Lendvay utca 28., bírósági nyilvántartásba vételi szám: 01-02-0001189, országos azonosító: 0100/60041/1989/600411989, ügyszám: 0100/Pk.60041/1989, képviseli: Kubatov Gábor helyett [redacted] meghatalmazott helyett [redacted] meghatalmazott, 1 sz. alatt mellékelten csatolva Dr. Aradszki András meghatalmazása, amely igazolja, hogy jogosult eljárni a FIDESZ – Magyar Polgári Szövetség és a Kereszténydemokrata Néppárt jelölő szervezetek képviseletében és [redacted] meghatalmazása, amely igazolja, hogy Dr. [redacted] helyett jogosult eljárni a FIDESZ – Magyar Polgári Szövetség és a Kereszténydemokrata Néppárt jelölő szervezetek képviseletében) jelölő szervezet, és
- Kereszténydemokrata Néppárt (székhely: 1141 Budapest, Bazsarózsa utca 69., bírósági nyilvántartásba vételi szám: 01-02-0000668, országos azonosító: 0100/60848/1989/608481989, ügyszám: 0100/Pk.60848/1989, képviseli: Kubatov Gábor helyett [redacted] meghatalmazott helyett [redacted] meghatalmazott, 1 sz. alatt mellékelten csatolva [redacted] meghatalmazása, amely igazolja, hogy jogosult eljárni a FIDESZ – Magyar Polgári Szövetség és a Kereszténydemokrata Néppárt jelölő szervezetek képviseletében és [redacted] meghatalmazása, amely igazolja, hogy [redacted] helyett jogosult eljárni a FIDESZ – Magyar Polgári Szövetség és a Kereszténydemokrata Néppárt jelölő szervezetek képviseletében) jelölő szervezet, valamint
- Összefogás Egyesület (székhely: [redacted], bírósági nyilvántartásba vételi szám: 13-02-0002347, országos azonosító: 1400/60347/1997/603471997, ügyszám: 1400/Pk.60347/1997, képviseli: T. Mészáros András József elnök) jelölő szervezet
- T. Mészáros András József (lakcím: [redacted] személyi azonosító jele: [redacted], Érd Megyei Jogú Város polgármestere,
- Dr. Bács István (lakcím: [redacted] személyi azonosító jele: [redacted], Érd Megyei Jogú Város alpolgármestere,
- Simó Károly (lakcím: [redacted]; személyi azonosító jele: [redacted]), Érd Megyei Jogú Város alpolgármestere
- Antunovits Antal (lakcím: [redacted]; személyi azonosító jele: [redacted])
- Riebel Zsófia Zsuzsanna (lakcím: [redacted]; személyi azonosító jele: [redacted])
- Recsnyik Richárd (lakcím: [redacted]; személyi azonosító jele: [redacted])
- Kopor Tihamér (lakcím: [redacted]; személyi azonosító jele: [redacted])
- Józsa Csaba László (lakcím: [redacted]; személyi azonosító jele: [redacted])
- Demjén Attila (lakcím: [redacted] személyi azonosító jele: [redacted])

- Fülöp Sándorné (lakcím: [REDACTED]; személyi azonosító jele: [REDACTED])
- Zólyomi Ádám (lakcím: [REDACTED]; személyi azonosító jele: [REDACTED])
- Barits Máté (lakcím: [REDACTED]; személyi azonosító jele: [REDACTED])
- Takács Éva (lakcím: [REDACTED]; személyi azonosító jele: [REDACTED])

(a továbbiakban együttesen: Indítványozók)

a mellékelten csatolt ügyvédi meghatalmazással igazolt jogi képviselőként a Fővárosi Ítéltábla 2019. október 8. napján hozott 32.Pk.50.036/2019/2. számú végzésével (a továbbiakban: Végzés) szemben az Alaptörvény 24. cikk (2) bekezdés d) pontja Alkotmánybíróságról szóló 2011. évi CLI. törvény (a továbbiakban: Abtv.) 27. §-a, valamint a választási eljárásról szóló 2013. évi XXXVI. törvény (a továbbiakban: Ve.) 233. §-a alapján az alábbi

alkotmányjogi panaszt

terjesztem elő.

Kérem a tisztelt Alkotmánybíróságot, hogy az Alaptörvény 24. cikk (3) bekezdés b) pontja és az Abtv. 43. § (1) bekezdése alapján semmisítse meg a Fővárosi Ítéltábla Végzését, mivel az sérti az Indítványozók véleménynyilvánítási szabadságát [Alaptörvény IX. cikk (1) bekezdés], politikai tevékenységük gyakorlásához való jogát [Alaptörvény VIII. cikk (3) bekezdés], a tisztességes hatósági eljárásokhoz való jogát [Alaptörvény XXIV. cikk (1) bekezdés] és a tisztességes bírósági eljárásokhoz való jogát [Alaptörvény XXVIII. cikk (1) bekezdés] és ezeken keresztül, illetve ezek mellett az Alaptörvény C) cikk (1) bekezdését és B) cikk (1) bekezdését.

Kérelmem indokolásaként az alábbiakat adom elő:

I. Az indítvány benyújtásának törvényi és formai követelményei

a) A pertörténet és a tényállás rövid ismertetése, a jogorvoslati lehetőségek kimerítése

1. A kifogás és annak elutasítása

[REDACTED] mint a Magyar Szocialista Párt, a Lehet Más a Politika, a Demokratikus Koalíció, a Civil ÉRDek, az Érdi Bőtermő, Lokálpatrióta és Érdekvédelmi Egyesület, a Momentum Mozgalom, a Mindenki Magyarországa Mozgalom, a Párbeszéd Magyarországért Párt, és a Magyar Liberális Párt Liberálisok (a továbbiakban: Kifogástevők) képviselője, egyben az elsőfokon eljáró [REDACTED] Város Helyi Választási Bizottság (a továbbiakban: HVB) Kifogástevők által delegált tagja 2019. szeptember 26. napján kifogást nyújtott be [REDACTED] Városi Helyi Választási Bizottságához.

Kifogástevők a Ve. 218. § (2) bekezdésének a) pontja alapján egyebek mellett annak megállapítását kérték, hogy az Indítványozók megsértették a Ve. 2. § (1) bekezdés a), c) és e) pontjaiban foglalt alapelveket.

A kifogás fő indoka az volt, hogy a választási kampányidőszak kezdetétől az Indítványozók olyan kampányeszközöket használnak, amelyek arculati elemei (grafikai elemek, szín, elrendezés) olyan mértékben azonosak az (egyébként időben jóval korábban kezdődött) [REDACTED] Modern Városok Programmal kapcsolatos kommunikációs- és reklámtevékenységgel, hogy a különbség tudatosan nem vagy nehezen észlelhető. A

Kifogástevők szerint a kampányeszközök ilyen használata nagyfokú versenyelőnyt biztosít az Indítványozók számára.

A HVB a kifogást érdemben vizsgálta, és azt, mint alaptalant a 135/2019. (IX. 26.) számú határozatával elutasította. A HVB nem találta megalapozottnak a Kifogástevők azon állítását (sem), hogy az [REDAKT] Modern Városok Program kommunikációjánál használt, és a választási kampányban megjelenő arculati elemek azonosak vagy megtévesztően hasonlóak lennének.

2. A fellebbezés és annak elutasítása

[REDAKT], mint a Kifogástevők képviselője – aki egyben az elsőfokon eljáró HVB Kifogástevők által delegált tagja – 2019. szeptember 29-én fellebbezést nyújtott be a Pest Megyei Területi Választási Bizottsághoz (a továbbiakban: TVB), a kifogásban írtakkal lényegében megegyező indokokkal.

A TVB a 153/2019. (X. 2.) számú határozatával a fellebbezést érdemi vizsgálat nélkül elutasította. Ennek alapjaként megállapította, hogy a Kifogástevők képviselőjeként eljáró [REDAKT] a HVB delegált tagja. A TVB – az Indítványozók 2019. október 1-jén benyújtott észrevételeivel egyezően – arra az álláspontra helyezkedett, hogy a Ve. 223. § (2) bekezdése alapján a választási bizottság tagja sem saját nevében, sem megbízottként nem nyújthat be fellebbezést, azaz a választási bizottság tagjának tisztségével összeférhetetlen az, hogy a jelölő szervezetek nevében fellebbezést nyújtson be.

Fenti észrevételükben az Indítványozók jelezték azt is, hogy az [REDAKT] Modern Városok Programmal kapcsolatos kommunikációs- és reklámtevékenység már a kampányidőszak kezdetét jóval megelőzően, 2019. januárjában megkezdődött.

3. Bíróági felülvizsgálat, az Ítélet tábla döntése

A határozattal szemben a Magyar Szocialista Párt (a továbbiakban: **Kérelmező**) nyújtott be felülvizsgálati kérelmet 2019. október 5. napján. Kérelmében a HVB határozatára is kiterjedően kérte a TVB fenti határozatának megváltoztatását akként, hogy a kifogásnak – a fellebbezés érdemi elbírálása mellett – adjon helyt.

A felülvizsgálati kérelem fő indoka szerint a Ve. 223. § (2) bekezdésében foglalt korlátozás célja – annak helyes értelmezése alapján – az, hogy egy választási bizottsági tag a saját nevében ne nyújthasson be fellebbezést, illetve felülvizsgálati kérelmet.

A Fővárosi Ítélet tábla a felülvizsgálati kérelmet érdemben vizsgálta, azt alaposnak, a kifogást pedig részben alaposnak találta. A TVB fenti határozatát – a HVB határozatára kiterjedően – részben megváltoztatta és megállapította, hogy az Indítványozók megsértették, valamint a Végzés keletkezésekor is folyamatosan megsértik a Ve. 2. § (1) bekezdés a), c) és e) pontjaiban foglalt alapelveket. A megállapítás alapja az, hogy olyan kampányeszközöket használnak, amelyek arculati elemei a választói akarat befolyásolására alkalmas módon azonosak az Önkormányzat által a Modern Városok Programban használt arculati elemekkel. A Fővárosi Ítélet tábla az Indítványozókat eltiltotta a további jogszabálysértéstől.

A Végzés indokolásának lényege szerint

- azt kellett vizsgálni, hogy az arculati elemek Kérelmező által állított nehezen észlelhető különbsége, összetéveszthető jellege megállapítható-e;

- ezt követően kellett azt megítélni, hogy ha a jelentős hasonlóság megállapítható, úgy ez a körülmény alkalmas-e a Ve. 2. § (1) bekezdés a), c) és e) pontjaiban foglalt alapelvek megsértésére;
- nem elfogadható a HVB azon megállapítása, hogy nem bizonyított az arculati elemek megtévesztő hasonlósága;
- a választás tisztaságának alapelvét sérti az olyan magatartás, melynek eredményeképpen a választói akarat szabad kifejezése korlátozódik, különösen akkor, amennyiben a magatartás megtéveszti a választókat és ezáltal a politikai ellenfél választási esélyeit csökkenti;
- a jóhiszemű és rendeltetésszerű joggyakorlás elvének sérelme akkor következik be, ha abban felismerhetően megnyilvánul a formális jogkövetés mellett az adott jogintézményben rejlő tartalom kihasználására való irányultság;
- az esélyegyenlőség alapelve akkor sérülhet, ha a jelöltek olyan támogatásban részesültek, ami ésszerű indok nélkül privilegizálta őket.

A Végzés szerint továbbá a Ve. 223. § (2) bekezdésében foglalt rendelkezés kifejezetten a választási bizottság tagjára oly módon vonatkozik, hogy saját maga nevében nem nyújthat be jogorvoslati kérelmet, ugyanakkor nem vonatkoztatható a képviselőként benyújtott fellebbezésre, illetve a kérelem fizikai továbbítására sem.

Az Ítélet tábla álláspontja tehát azt is jelenti, hogy a választási bizottság tagjai számára megengedett, hogy bármely jelölő szervezet képviselőjében fellebbezést nyújtsanak be azokban az ügyekben, ahol ők maguk is a fellebbezéssel támadott döntést meghozó választási bizottság tagjai voltak.

A Végzésben foglalt kötelezés arányosságának megítéléséhez kapcsolódó fontos – azonban a Fővárosi Ítélet tábla által egyáltalán nem vizsgált – tényállási elem, hogy az eljárás alatt mindösszesen 8 db Modern Városok Programmal kapcsolatos óriásplakát volt kihelyezve, ezzel szemben az Indítványozók választási kampányához kapcsolódóan 980 db villanyoszlopon elhelyezett plakát, 25 db óriásplakát és 26 db Citylight plakát volt egyidejűleg kihelyezve. Rögzítendő továbbá, hogy olyan eset nem merült fel, ahol a Modern Városok Programmal kapcsolatos óriásplakátok és az Indítványozók választási kampányához kapcsolódó plakátok egymás mellett, vizuális összekapcsoltság megvalósításával kerültek volna kihelyezésre. Összegezve a Fővárosi Ítélet tábla végzése arra kötelezi az Indítványozókat, hogy 8 darab hónappal korábban kihelyezett MVP plakátra tekintettel valamennyi (1031 darab!) választási plakátot távolítsanak el.

b) A jogorvoslati lehetőségek kimerítése

Az a) pont szerinti tényállásban rögzítettek alapján az elsőfokon a HVB által meghozott 135/2019. (IX. 26.) számú határozatot a Kifogástevők fellebbezéssel támadták meg. A másodfokon eljáró TVB a 153/2019. (X. 2.) számú határozatában a fellebbezést érdemi vizsgálat nélkül elutasította. A Kérelmező ezt követően benyújtott bírósági felülvizsgálat iránti kérelmét a Fővárosi Ítélet tábla befogadta és elbírált a Végzéssel.

A Ve. 232. § (5) bekezdése az ügyben a további jogorvoslatot kizárja, így teljesülnek az Abtv. 27. § b) pontjában foglalt feltételek.

Az ügyben nincs folyamatban felülvizsgálati eljárás sem a Fővárosi Ítélet tábla, sem a Kúria előtt, illetőleg az Indítványozók nem kezdeményeztek perújítást.

A fentiekre tekintettel igazolt, hogy az Indítványozók számára nincs biztosítva további jogorvoslati lehetőség.

c) Az alkotmányjogi panasz benyújtásának határideje

A Ve. 233. § (1) bekezdése alapján az Abtv. 27. § szerinti, a bírói döntéssel szemben előterjeszhető ún. „valódi alkotmányjogi panasz” a sérelmezett bírói döntés közlésétől számított három napon belül nyújtható be az Alkotmánybírósághoz.

A bíróságot a Ve. 232. § (3) bekezdés b) pontja kötelezi arra, hogy a felülvizsgálat során hozott határozatát közölje azzal, akire a határozat jogot vagy kötelezettséget keletkeztet vagy származtat. E körben rögzítjük, hogy a Végzést a Fővárosi Ítéltábla az Indítványozókkal nem közölte. Az Indítványozók a Végzésről a Fővárosi Ítéltábla választási online közzétett határozatainak átnézése eredményeként értesültek 2019. október 9. napján.

A bíróság a határozatát 2019. október 8. napján hozta, annak közlése iránt e naptól kezdődően intézkedhetett volna. Ebben az esetben a jelen alkotmányjogi panasz benyújtásának legkorábbi határideje a Ve. 233. § (1) bekezdése alapján 2019. október 11. napja. Erre tekintettel a jelen alkotmányjogi panasz határidőben benyújtottnak minősül.

d) Az Indítványozók érintettségének bemutatása

Az Indítványozók a 2019. évi helyi önkormányzati választásokon a választási bizottság által jogerősen nyilvántartásba vett jelöltek, illetve jelölő szervezetek. A Végzésben hivatkozott plakátokat az Indítványozók készítették és adták ki a választási kampány során. E plakátoknak az Önkormányzat által a Modern Városok Program (a továbbiakban: MVP) arculati plakátjaival történő hasonlóságra tekintettel megállapított jogsértés, illetve az Indítványozóknak a további jogsértéstől való eltiltása befolyásolja az Indítványozók kampány-eszköz használatát, ekként a kampányban való részvételét. Ennek megfelelően a döntés közvetlen hatással van az Indítványozók kampányban gyakorolható jogaira és kötelezettségeire. Figyelemmel arra, hogy a Fővárosi Ítéltábla a Végzésével tulajdonképpen valamennyi kampányeszközének használatától eltiltotta valamennyi Indítványozót, ezért a Fővárosi Ítéltábla Végzése kirívóan sérti az Indítványozók alapvető alkotmányos jogait.

e) Annak bemutatása, hogy az állított alapjogsérelem a bírói döntést érdemben befolyásolta vagy a felmerült kérdés alapvető alkotmányjogi jelentőségű kérdés

Álláspontunk szerint az Alaptörvény alábbi rendelkezéseiben biztosított alapjogokat oly módon sérti a Végzés, hogy az a bírói döntést érdemben befolyásolta Indítványozók hátrányára, ezen felül a felmerült kérdés alapvető alkotmányossági jelentőségű kérdést is érint.

A. Az Alaptörvény XXIV. cikk (1) bekezdésének és XXVIII. cikk (1) bekezdésének sérelme

Az Alaptörvény XXIV. cikk (1) bekezdése alapjogi szinten deklarálja, hogy „*mindenkinnek joga van ahhoz, hogy ügyeit a hatóságok részrehajlás nélkül, tisztességes módon és ésszerű határidőn belül intézzék*”. Ezen alapjogok kiemelt eredője a jogegyenlőség alkotmányos elve. A szóban forgó alapjogot konkretizáló garanciákat az egyes eljárástípusokra vonatkozóan a jogalkotó jogszabályi szinten rögzíti. E rendszer szerint, a tisztességes és részrehajlás nélküli eljárás biztosítékaként írja elő a Ve. 223. § (2) bekezdése, hogy „*nem nyújthat be fellebbezést és bírósági felülvizsgálati kérelmet az ügyben eljáró választási bizottság és annak tagja*”.

A jogalkotó evidens célkitűzése, hogy – a tisztességes eljáráshoz való alapjog érvényesítése érdekében – ne vegyen részt az ügy érdemi elbírálásában olyan személy, aki egyébként valamely fél ügyhöz fűződő akaratát, várakozásait csatormázza be a jogalkalmazás folyamatába. Ellenkező esetben a döntéshozatalban valamely fél elvárásai juthatnának érvényre, a részrehajlásmentes jogalkalmazási folyamat pedig nyilvánvalóan ellehetetlenülne.

Értelemszerűen a meghatalmazotti képviselő lényege, hogy a kijelölt képviselő adott eljárásban a meghatalmazó fél akaratát – a képviselt elvárásai szerint – érvényesítse, ügyét előmozdítsa, ennek keretében pedig a meghatalmazóval szándékegységben, a meghatalmazói utasításnak eleget téve a kívánt ügyhöz kapcsolódó eredményt elérje, létrehozza. Mindez fogalmilag egyértelművé teszi, hogy a képviselői funkció nem teszi lehetővé, hogy a meghatalmazás teljesítése mellett, azzal egyidejűleg ugyanazon személy a jogalkalmazáshoz alapjogi szinten fűzött részrehajlásmentességet, objektivitást és semlegességet is szavatolja.

Miként a Fővárosi Ítéltábla érintett végzése is tényként rögzíti, a Kifogástevők 2019. szeptember 29-én fellebbezést nyújtottak be az elsőfokon hozott határozattal szemben, melynek vonatkozásában a Kifogástevők meghatalmazáson alapuló képviseletét [REDACTED] látta el. Annak ellenére intézték e képviselő útján az érintett eljárási cselekményt, hogy – a fentebb megjelölteket e körben ismét kiemelve – [REDACTED] az elsőfokon eljáró Helyi Választási Bizottság tagjaként már eljár az ügyben.

A fentiekből nyilvánvalóan következik, hogy az érintett ügyben a Helyi Választási Bizottság tagjaként olyan személy vett részt a jogalkalmazói döntés meghozatalában, aki – természetesen szét nem választható módon – egyszerre képviselte egyrészt a jogalkalmazást, másrészt pedig a kifogástevői szándékot, mely tény fennállása teljesen nyilvánvaló módon vonta maga után az Alaptörvény XXIV. cikk (1) bekezdése szerinti tisztességes és részrehajlásmentes eljáráshoz fűződő alapjog magasfokú sérelmét és a későbbi bírói döntést érdemben befolyásolta.

Az Alaptörvény XXVIII. cikk (1) bekezdése azt deklarálja, hogy „mindenkinnek joga van ahhoz, hogy valamely perben jogait független és pártatlan bíróság tisztességes és nyilvános tárgyaláson, ésszerű határidőn belül bírálja el.

A Fővárosi Ítéltábla Végzése a 6. oldal 6. bekezdésében rögzíti, hogy „a kifogással érintettek a fellebbezésben foglaltakra észrevételeiket megtehették, így – miután a felülvizsgálati kérelem a TVB határozatát eljárásjogi szempontból támadta - ismételt észrevételezésre nem volt szükség”. Ennek igazolására a bíróság hivatkozta a 16/2019. (V.14.) sz. AB határozatát.

Súlyosan tévedett a Fővárosi Ítéltábla abban, hogy a felülvizsgálati kérelem a TVB határozatát kizárólag eljárásjogi szempontból támadta. A felülvizsgálati kérelem érdemben támadta a TVB határozatát és kérte annak megváltoztatását akként, hogy a bíróság állapítsa meg a jogsértést és tiltsa el jogsértőket a további jogsértéstől. Ezen téves megállapítása eredményeként jutott arra az Ítéltábla, hogy nem szükséges az érintettek észrevételeinek megismerésére. Indítványozók a jelen panaszban előadott észrevételeiket már a bírósági felülvizsgálati eljárásban is megtették volna, ha erre lehetőséget kapnak. Erre azonban az Ítéltábla – téves megállapítása eredményeként – nem hívta fel Indítványozókat, így súlyosan sérült Indítványozók Alaptörvény XXVIII. cikk (1) bekezdésében biztosított alapjoga.

Éppen a Fővárosi Ítéltábla által hivatkozott 16/2019. (V.14.) sz. AB határozat fejt ki, hogy alapvető alkotmányjogi jelentőségű kérdés, hogy a jelölő szervezetek javára a bírósági eljárásban

kell-e jogot biztosítani a nyilatkozattételre az Alaptörvény XXVIII. cikk (1) bekezdése alapján. „[48] A Kúriának a Kp. 20. § (4) bekezdését figyelmen kívül hagyó mulasztása sérti az Alaptörvény XXVIII. cikk (1) bekezdésében biztosított tisztességes eljárásból való alapjogot (amely alapelveként – fair trial, fairness, due process of law, natural justice – minden jogrendszerben ismert és tisztelt). Erre sem az eljárás szoros határideje, sem más körülmény nem ad magyarázatot. Ilyen eljárás legfeljebb akkor fogadható el, ha a bíróság kasszációs döntést hoz, mivel ebben az esetben az ügy visszakérül egy korábbi eljárási szakaszba, amelynek eredményeként új döntést hoznak. A Ve. 231. § (5) bekezdése azonban a kasszációs döntést kifejezetten kizárja, és csak helybenhagyó vagy megváltoztató döntésre jogosítja fel a Kúriát. **Megváltoztató döntéshez az érintettek részvételi lehetősége nem kerülhető meg.** A perbelépést vagy perbeállítást értelemszerűen a Ve. speciális határidő-szabályait figyelembe véve kell alkalmazni.”

A döntést meghozó bíróság által hivatkozott 16/2019. (V.14.) sz. AB határozatból következik, hogy annak érdekében, hogy a Fővárosi Ítéltábla felülvizsgálati eljárása során ne sérüljön Indítványozók Alaptörvény XXVIII. cikk (1) bekezdésében rögzített alapjoga, az Ítéltáblának biztosítania kellett volna Indítványozók részére a lehetőséget a nyilatkozataik, észrevételeik megtételére.

A Fővárosi Ítéltábla e kötelezettségét megszegve a Ve. 223. § (1) bekezdésében foglaltakat a törvény szövegével és fentiekben kifejtett céljával ellentétesen értelmezte, így az Indítványozóknak az XXVIII. cikk (1) bekezdésében rögzített alapjoga is sérült, mégpedig oly mértékben, hogy az a bírói döntést érdemben befolyásolta, hiszen e jogok sérelmén keresztül került megállapításra, hogy a felülvizsgálati kérelem érdemben vizsgálható. A jogsértés hiányában a másodfokon eljáró TVB 152/2019. (X.2.) határozata helybenhagyásának lett volna helye.

Az Alaptörvény XXVIII. cikk (7) bekezdésének sérelme a közlés hiánya miatt

Előadjuk, hogy azzal, hogy a Fővárosi Ítéltábla a Végzést az Indítványozókkal a Ve. 232. § (3) bekezdés b) pontjában meghatározott módon nem közölte, súlyosan sérti Indítványozók Alaptörvény XXVIII. cikk (7) bekezdésében rögzített alapjogát, különösen arra tekintettel, hogy rájuk nézve rendkívül súlyos jogkövetkezményt rendel alkalmazni, ezzel pedig önmagában az Alaptörvény XXIV. cikk (1) bekezdéséből és a XXVIII. cikk (1) bekezdése szerinti alapjogok sérelme bekövetkezik, miképpen azt az alább megjelölt 6/2017. (III.10) AB határozat is kifejtette korábban.

(Megjegyzendő, az is különösen aggályos, hogy a közlés elmulasztása miatt egyáltalán jogerőre emelkedett-e a Fővárosi Ítéltábla Végzése.)

Teljesen azonos esetre nézve mondta ki az Alkotmánybíróság 6/2017. (III.10) AB határozatában, hogy az Alaptörvény XXIV. cikk (1) bekezdéséből és a XXVIII. cikk (1) bekezdéséből az következik, hogy a másodfokú választási bizottságnak a fellebbezés folytán hozott határozatát, valamint a bíróságnak a felülvizsgálat során hozott határozatát közölnie kell azzal is, akire a határozat jogot vagy kötelezettséget keletkeztet vagy származtat, annak ellenére, hogy a választási jogorvoslati eljárás korábbi szakaszában, illetve szakaszaiban hozott döntést, illetve döntéseket vele nem kellett közölni [AB határozat indokolás 37. pont].

B. Az Alaptörvény VIII. cikk (3) bekezdésének és IX. cikk (1) bekezdésének sérelme

Az Alaptörvény IX. cikk (1) bekezdése szerint „*mindenkinek joga van a véleménynyilvánítás szabadságához*”. Az Alaptörvény I. cikk (4) bekezdése egyértelműsíti, hogy mindazon alapvető jogok, amelyek természetüknél fogva nem kizárólag az emberre vonatkoznak, a jogi személyeket, így a pártokat is megilletik. Az Alaptörvény VIII. cikk (3) bekezdése rögzíti továbbá, hogy „*pártok az egyesülési jog alapján szabadon alakulhatnak és tevékenykedhetnek. A pártok közreműködnek a nép akaratának kialakításában és kinyilvánításában*”. Az egyesülési alapjog kiemelt célja az, hogy a pártok, mint a népakarat kialakításában kiemelt szerepet betöltő jogi személyek tevékenységét, programjait szabadon ismertessék, népszerűsítsék. Ezen alapjogok biztosítják azt, hogy egy párt saját véleményeit, elképzeléseit megformálja, azokat kinyilvánítsa, továbbá saját önazonosságához kapcsolódó ideológiáját és ahhoz társuló megjelenési formáit szabadon használhassa, közvetíthesse a választók irányába. A pluralizmus érvényesülésével kiemelten felértékelődött az egyes pártok által használt egyedi arculati jellegek jelentősége, a társadalmi köztudatban az egyes pártokhoz és ideológiájukhoz – a hosszú éveken keresztül történő használat révén – színek, jelképek társultak, melyek az adott párt identitásának részelemévé váltak.

Nem lehet vitás, hogy az Indítványozók jelölőszervezeteinek köztudatban kialakult színe a narancssárga. Az a tény, hogy egyébként egy önkormányzat, mint pártoktól független entitás valamely programját narancssárga színnel jelölte, nem vonhatja maga után egy párt oldalán azon kötelezettséget, hogy – az önkormányzati arculathasználatot figyelembe véve – korábban kialakult, saját önazonosságának kifejezésétől tartózkodjon. Álláspontunk szerint az ilyen megszorítás a pártok szabad működésének, önkifejezésének alapjogi elvével ütközne, ekként az Indítványozók véleménynyilvánítási szabadságának és szabad politikai tevékenységéhez fűződő jogának, mint alkotmányos alapjogainak indokolatlan sérelmét okozná.

A Fővárosi Ítéltábla az Indítványozókat arra tekintettel tiltotta el saját színükkel történő megjelenéstől, hogy egy attól független, a kampányidőszakot megelőzően kihelyezett önkormányzati plakát hasonlatos megjelenéssel bírt. Mindezzel az Indítványozói jelölőszervezetek szabad működéséhez és tevékenységéhez, továbbá szabad megjelenéséhez és véleménynyilvánításához fűződő jogait korlátozta jelentősen, ebből következően pedig az Alaptörvény IX. cikk (1) bekezdés, valamint VIII. cikk (3) bekezdése szerinti alapjogaik sérültek.

A bírói döntésre érdemi befolyással volt az Indítványozók ezen alapjogainak sérelme, mert e jogok megsértésével állapította meg a Fővárosi Ítéltábla a választási jogsértést az Indítványozók vonatkozásában és tiltotta el őket a további jogsértéstől.

Fentiekre tekintettel az Abtv. 29. §-a alapján a jelen alkotmányjogi panasz befogadásának van helye.

II. Az alkotmányjogi panasz benyújtásának érdemi indokolása

a) Az Alaptörvény megsértett rendelkezéseinek pontos megjelölése

- **VIII. cikk (3)** Pártok az egyesülési jog alapján szabadon alakulhatnak és tevékenykedhetnek.
- **IX. cikk (1)** Mindenkinnek joga van a véleménynyilvánítás szabadságához.
- **XXIV. cikk (1)** Mindenkinnek joga van ahhoz, hogy ügyeit a hatóságok részrehajlás nélkül, tisztességes módon és ésszerű határidőn belül intézzék. A hatóságok törvényben meghatározottak szerint kötelesek döntéseiket indokolni.

- **XXVIII. cikk (1)** Mindenkinnek joga van ahhoz, hogy az ellene emelt bármely vádat vagy valamely perben a jogait és kötelezettségeit törvény által felállított, független és pártatlan bíróság tisztességes és nyilvános tárgyaláson, ésszerű határidőn belül bírálja el.

b) A megsemmisíteni kért bírói döntés alaptörvény-ellenességének indokolása

1. Az Alaptörvény XXVIII. cikk (1) bekezdésének és XXIV. cikk (1) bekezdésének megsértése

Álláspontunk szerint az Ítéltábla azon megállapítása, hogy a Ve. 223. § (2) bekezdésében foglalt tiltást úgy kell értelmezni, hogy a választási bizottság tagja csak saját nevében nem nyújthat be jogorvoslati kérelmet, súlyosan sérti az Alaptörvény XXVIII. cikk (1) bekezdésében és a 28. cikkben foglalt rendelkezéseit.

A fellebbezés (és felülvizsgálat) benyújtására jogosultak körét meghatározó jogszabályi alapot a Ve. 221. § (1) bekezdése és 222. § (1) bekezdése jelenti. E rendelkezések szerint *„fellebbezésre jogosult az érintett természetes személy, az érintett jogi személy és jogi személyiséggel nem rendelkező szervezet”*. A tételes felsorolásból a contrario az is következik, hogy ezeken a személyeken kívül más személy nem élhet fellebbezéssel ezen eljárásban.

A Ve. 223. § (2) bekezdése a fenti pozitív meghatározáson túlmenően – mintegy egyértelműsítő jelleggel – tiltó normaként személyi kizártságot is rögzít a fellebbezési jogosultság körében annak kimondásával, hogy *„nem nyújthat be fellebbezést és bírósági felülvizsgálati kérelmet az ügyben eljáró választási bizottság és annak tagja”*. A szóban forgó rendelkezést úgy kell értelmezni, hogy az elsőfokon eljáró választási bizottság tagja még akkor sem nyújthat be fellebbezést, ha arra egyébként a 221. § (1) bekezdése alapján jogosult lenne.

Az Alaptörvény 28. cikkének értelmezéséből egyértelműen következik, hogy amennyiben a jogalkotó célja az lett volna, hogy szűkítse a fellebbezés benyújtására jogosultak körét az Ítéltábla által megjelölt módon, akkor az külön jogszabályi előírásból kirajzolódna. Ugyanakkor sem magából a Ve.-ből, sem pedig annak indokolásából nem következik ilyen értelmezés. Ha a jogalkotói szándék az lett volna, hogy a fellebbezés benyújtásából kizárt személyek köre szűkebben kerüljön megvonásra, akkor a jogalkotó nyilvánvalóan kivételeket határozott volna meg, vagy eleve a szűkítő értelmezésnek megfelelően fogalmazta volna meg a tiltó szabályt. A jogalkotási koncepció ezzel szemben éppen az, hogy az elsőfokon eljáró tag semmilyen minőségében – azaz sem fellebbezőként, sem képviselőként, sem más formában – ne vehessen részt a TVB ülésén és a jogalkalmazás folyamatában ne legyen semmilyen befolyása.

Az AB a contra legem jogalkalmazással összefüggésben 20/2017. (VII. 18.) AB határozatában kimondta, hogy *„a bírói függetlenségnek nem korlátozza, sokkal inkább biztosítja a törvényeknek való alávetettség: a bírónak a határozatait a jogszabályok alapján kell meghoznia. Ha a törvénynek való alávetettségtől a bíróság eloldja magát, saját függetlenségének egyik tárgyi alapját vonja el. A vonatkozó jogszabályokat be nem tartó bíróság lényegében visszaél saját függetlenségével, amely adott esetben ezen keresztül a tisztességes bírósági eljáráshoz való jog sérelmét okozhatja. Az a bírói ítélet, amely alapos ok nélkül hagyja figyelmen kívül a hatályos jogot,*

önkényes, fogalmilag nem lehet tisztességes, és nem fér össze a jogállamiság alapelvével."

Tényként rögzíthető, hogy az elsőfokon eljáró HVB tagja nyújtott be fellebbezést a HVB döntése ellen. E tény és a fentiek egymás mellé állításából evidens módon következik, hogy az Indítványozók Alaptörvény XXIV. cikk (1) bekezdésében rögzített, részrehajlás nélküli, tisztességes hatósági ügyintézéshez való joga is súlyosan sérült.

Amennyiben a Fővárosi Ítéltábla Végzésben kifejtett álláspontja lenne az irányadó a Ve. 223. § (2) értelmezése során, akkor - elméletben - az alábbi abszurd helyzet is előállhatna:

- i. Egy olyan ügyvéd, aki valamely jelölő szervezet delegált HVB tagja, ügyvédi megbízási szerződést köthetne egy jelölő szervezettel arra, hogy adott választási ügyben a jelölő szervezetek képviselőjében járjon el a Ve. szerinti teljes jogorvoslati eljárásban.
- ii. Ügyvédként kifogást nyújthatna be a jelölő szervezetek képviselőjében választási jogszabálysértésre hivatkozással.
- iii. HVB tagként - szemben a kifogás benyújtásakor ügyvédként a megbízási utasításnak megfelelően képviselt álláspontjával - elméletileg akár arra a megállapításra is juthatna, hogy a kifogásolt cselekmény nem valósít meg választási jogszabálysértést, ezért szavazhatna a kifogás elutasítására, hiszen a Ve. 14. § (1) bekezdése szerint a választási bizottság tagjának elsődleges feladata a választások tisztaságának, törvényességének biztosítása, a pártatlanság érvényesítése.
- iv. Ügyvédként - szemben a kifogás elbírálásakor képviselt HVB tagi álláspontjával - a kifogást elutasító határozat ellen az ügyvédi megbízásban rögzített kötelezettsége okán fellebbezést nyújthatna be.
- v. Ügyvédként - szemben a kifogás elbírálásakor képviselt HVB tagi álláspontjával - az elsőfokú határozatot helybenhagyó másodfokú határozat ellen az ügyvédi megbízásban rögzített kötelezettsége folytán bírósági felülvizsgálat iránti kérelmet nyújthatna be.
- vi. Ügyvédként - szemben a kifogás elbírálásakor képviselt HVB tagi álláspontjával - a másodfokú határozatot helybenhagyó bírósági végzés ellen alkotmányjogi panaszt nyújthatna be.

Alapvető alkotmányjogi jelentőségű kérdésként merül fel, hogy a helyi választási bizottság tagja nyújthat-e be választási kifogást ahhoz a választási bizottsághoz amelynek a tagja, továbbá eljárhat-e képviselőként az elsőfokú határozatot követő jogorvoslati eljárásokban.

A Fellebbezők által hivatkozott, Ptk. 6:11. § (1) bekezdésében foglalt szabadságot nem csupán a Ve. 223. § (2) bekezdése korlátozza jogszerűen, hanem az alábbiakban hivatkozott Pp., Be., Ákr. és Üttv. rendelkezések is a hatályuk alá tartozó eljárásokban. A Ve. ezen szabálya annak a demokratikus követelményt tükrözi, miszerint a többfokú döntéshozatalban résztvevők köre kerüljön élesen elválasztásra egymástól. Azaz jogalkotói cél, hogy egy elsőfokon jogsértést vizsgáló, azt megvitató, majd abban határozatot hozó választási szerv, vagy annak tagja semmilyen módon ne működjön közre és semmilyen módon ne befolyásolja az esetlegesen másodfokon eljáró választási szervet, illetve különösen ne kezdeményezhesse a másodfokú választási szerv eljárását.

A magyar jogrendszer alapvető eljárási kódexei mind-mind egyértelművé teszik, hogy a fellebbezésből kizárt azon személy, aki az elsőfokú döntés meghozatalában részt vett. Ez olvasható ki a polgári perrendtartásról szóló 2016. évi CXXX. törvény (Pp.) 12.-13. §, a büntetőeljárásról szóló 2017. évi XC. törvény (Be.) 14. §, továbbá az általános közigazgatási rendtartásról szóló 2016. évi CL. törvény (Ákr.) 22.-23. §, valamint az ügyvédi tevékenységről szóló 2017. évi LXXVIII. törvény (Üttv.) 20. § rendelkezéseiből.

Határozott álláspontunk szerint a fenti egységes jogalkotói irány – tekintettel arra, hogy az alapjogi gyökerekre vezethető vissza – valamennyi jogi eljárásban, így a választási eljárásban is, akár külön rögzítés nélkül is analóg módon irányadó.

Pusztán példálózó jelleggel hivatkozunk a Pp. fentebb megjelölt előírását:

12. § [A bíró kizárása]

A per elintézéséből ki van zárva, és abban, mint bíró nem vehet részt:

a) a fél, a féllel együtt jogosított vagy kötelezett személy, továbbá az, aki a per tárgyát egészen vagy részben a maga részére követeli, vagy akinek jogaira, illetve kötelezettségeire a per eredménye kihatással lehet,

b) az a) pont szerinti személy képviselője, támogatója vagy olyan volt képviselője, volt támogatója, aki az ügyben eljár,

13. § [A bíró kizárása a perorvoslati eljárásokból]

(1) A per másodfokú elintézéséből ki van zárva az a bíró is, aki a per elsőfokú elintézésében részt vett.

A döntés bíró által történő megfellebbezését a Pp. 365. § (5) bek. zárja ki.

A jogalkotó a fentebb analógiaként hivatkozott eljárásjogi törvényekhez képest indokoltan tartotta expressis verbis rögzíteni a jogosultak körére vonatkozó szigorítást. E szigorításból nyilvánvalóan kiolvasható, hogy meghatalmazottként sem nyújthat be fellebbezést az elsőfokon eljáró HVB tagja a HVB döntése ellen. Egyidejűleg ugyanazon személy nem lehet jogorvoslati eljárást kezdeményező fél képviselője és olyan személy is, aki a támadott döntés meghozatalában részt vett.

Jogi álláspontunkat támasztja alá Kúria Kvk.I.37.634/2014/2. számon hozott és 2. sz. alatt mellékelten csatolt, a felülvizsgálati kérelmet érdemi vizsgálat nélkül elutasító végzése, mely elvi élel kimondta, hogy „a V.e. 223. § (2) bekezdése értelmében nem nyújthat be fellebbezést és bírósági felülvizsgálat iránti kérelmet az ügyben eljáró választási bizottság és annak tagja. Ennél fogva a kérelmező, mint a támadott határozatot hozó választási bizottság tagja - a törvény kögens rendelkezése szerint - ügyvéd útján sem lenne jogosult a határozat felülvizsgálatát kérni”.

2. Az Alaptörvény VIII. cikk (3) bekezdésének és IX. cikk (1) bekezdésének megsértése

Az Alaptörvény IX. cikk (1) bekezdése rögzíti, hogy „mindenkinek joga van a véleménynyilvánítás szabadságához”, a VIII. cikk (3) bekezdése pedig rögzíti, hogy „pártok az egyesülési jog alapján szabadon alakulhatnak és tevékenykedhetnek”.

Az Alaptörvény I. cikk (4) bekezdése szerint a törvény alapján létrehozott jogalanyok számára is biztosítottak azok az alapvető jogok, valamint őket is terhelik azok a kötelezettségek, amelyek természetüknél fogva nem csak az emberre vonatkoznak. A véleménynyilvánítás szabadsága olyan alapjog, ami jogi személyeket, jelen esetben egy

pártot is megillette. Az 1/2013. (I. 7.) AB határozatában az Alkotmánybíróság világossá tette, hogy a "pártok szólásszabadságának (...) különös súlyt ad az is, hogy az Alaptörvény VIII. cikke szerint a pártok sajátos alkotmányos feladata, hogy közreműködjenek a nép akaratának kialakításában és kinyilvánításában. Az Alkotmánybíróság a korábban hatályban volt Alkotmány azonos szabályát értelmezve kifejtette, hogy >[a] pártok népakarat kialakításában betöltött szerepéhez hozzátartozik az, hogy tevékenységét nyilvános hirdetés útján ismertesse és népszerűsítse [44/2008. (IV. 17.) AB határozat, ABH 2008, 459, 463.]" (lásd: 1/2013. (I. 7.) ABH Indokolás).

A 7/2014. (III. 7.) AB határozat szerint "[a] szabad véleménynyilvánításhoz való jog kitüntetett helyet foglal el az Alaptörvény alapjogi rendjében. A véleményszabadságnak ez a kitüntetett szerepe kettős igazolással bír: mind az egyén, mind pedig a közösség szempontjából különösen becses jogról van szó. (...) [a] szólásszabadság a demokratikus, plurális társadalom és közvélemény fundamentuma. A társadalmi, politikai viták szabadsága és sokszínűsége nélkül nincs demokratikus közvélemény, nincs demokratikus jogállam. A demokratikus közvélemény azt kívánja meg, hogy a társadalom valamennyi polgára szabadon fejthesse ki gondolatait, és ezzel a közvélemény alakítójává válhasson. (...) A szólásszabadság szubjektív jogának biztosítása mellett tehát az államnak a demokratikus közvélemény kialakulása és fennmaradása érdekében is örkölnie kell a véleménypluralizmus fölött." (lásd: Indokolás, [39]), valamint „a közügyekkel összefüggő vélemény kinyilvánításának szabadsága a szólás- és sajtószabadság legbensőbb védelmi köréhez tartozik, mivel különös erővel és egyértelműséggel vonatkozik rá a szólásszabadság kettős igazolása. (...) A demokratikus közvélemény és akaratképzés közösségi szempontja alapján (...) a sokszínű társadalmi és politikai nézetek szabad kifejezése minősül a legmeghatározóbb követelménynek." (lásd: Abh2. Indokolás [45]).

A véleménynyilvánítás szabadsága tehát egyértelműen egy olyan kiemelkedő alapjog, aminek rendkívüli szerepe van az Alaptörvényben foglalt alapjogi katalógusban. Az Alaptörvény I. cikk (3) bekezdése szerint „alapvető jog más alapvető jog érvényesülése vagy valamely alkotmányos érték védelme érdekében, a feltétlenül szükséges mértékben, az elérni kívánt céllal arányosan, az alapvető jog lényeges tartalmának tiszteletben tartásával korlátozható”. Mivel az Alkotmánybíróság 7/2014. (III. 7.) AB határozatában úgy foglalt állást, hogy a szólás-, és sajtószabadság korábban kibontott alkotmányjogi összefüggései az Alaptörvény hatályba lépését követően is megőrzik érvényességüket, ezért felhívható az Alkotmánybíróság korábbi gyakorlata is (lásd: Indokolás [20]-[24]). Az Alaptörvény alapjogkorlátozás kapcsán irányadó rendelkezéséből is következik, hogy "[a] szólásszabadság kitüntetett szerepe azal jár, hogy egyrészt csak kivételes jelleggel kell engednie a korlátozására felhozott más jogokkal, illetve alkotmányos értékekkel szemben, másrészt a szabad véleménynyilvánítást korlátozó törvényeket megszorítóan kell értelmezni. A vélemény szabadságával szemben mérlegelendő korlátozó törvénynek nagyobb a súlya, ha közvetlenül másik alanyi alapjog érvényesítésére és védelmére szolgál, kisebb, ha ilyen jogokat csakis mögöttesen, valamely intézmény közvetítésével véd, s legkisebb, ha csupán valamely elvont érték önmagában a tárgya (pl. a köznyugalom)" [30/1992. (V. 26.) AB határozat, ABH 1992, 167, 178.].

A 36/1994. (VI.24.) AB határozat is határozott iránymutatást ad arra vonatkozóan, hogy a véleményszabadságot korlátozó törvényeket megszorítóan kell értelmezni:

„A szabad véleménynyilvánítás jogának kitüntetett szerepe ugyan nem vezet arra, hogy ez a jog – az élethez, vagy az emberi méltósághoz való joghoz hasonlóan – korlátozhatatlan lenne, de mindenképpen azal jár, hogy a szabad véleménynyilvánításhoz való jognak valójában igen kevés joggal szemben kell csak engednie, azaz a véleményszabadságot korlátozó törvényeket megszorítóan kell értelmezni.”

„A szabad véleménynyilvánításhoz való jog a véleményt annak érték- és igazságtartalmára tekintet nélkül védi. A véleménynyilvánítás szabadságának külső korlátai vannak csak; amíg egy ilyen

alkotmányosan megbízáott külső korlátba nem ütközik, maga a véleménynyilvánítás lehetősége és ténye védett, annak tartalmára tekintet nélkül. Vagyis az egyéni véleménynyilvánítás, a saját törvényei szerint kialakuló közvélemény, és ezekkel kölcsönhatásban a minél szélesebb tájékozottságra épülő egyéni véleményalkotás lehetősége az, ami alkotmányos védelmet élvez."

A 30/1992. (V. 26.) AB határozat alapozta meg a szólásszabadság alkotmányos értelmezését. E szerint a véleménynyilvánítás szabadságának kitüntetett szerepe van az alkotmányos alapjogok között, mivel az többféle szabadságjog, az ún. kommunikációs jogok „anyajoga”. Az Alkotmánybíróság hangsúlyozta, hogy az egyéni véleménynyilvánítás szubjektív joga mellett a korábban hatályos Alkotmányból következett a demokratikus közvélemény kialakulása feltételeinek és működése fenntartásának biztosítására irányuló állami kötelezettség is. „A szabad véleménynyilvánításhoz való jog objektív, intézményes oldala nemcsak a sajtószabadságra, oktatási szabadságra stb. vonatkozik, hanem az intézményrendszernek arra az oldalára is, amely a véleménynyilvánítási szabadságot általánosságban a többi védett érték közé illeszti. Ezért a véleménynyilvánítási szabadság alkotmányos határait úgy kell meghatározni, hogy azok a véleményt nyilvánító személy alanyi joga mellett a közvélemény kialakulásának, illetve szabad alakításának a demokrácia szempontjából nélkülözhetetlen érdekét is figyelembe vegyék”.

Jelen ügyben nem kizárólag az Indítványozók véleménynyilvánítási szabadsága áll a középpontban, hanem különösen releváns az a tény is, hogy a jelen panasszal támadott döntés választási ügyben született, a választási eljárásról szóló törvény szerinti kampányeszköz használatával kapcsolatban állapított meg jogsértést és tiltotta el Indítványozókat a további jogsértéstől. Az Alkotmánybíróság 5/2015. (II. 25.) AB határozatában megállapította, hogy az **Alaptörvény IX. cikk (1) bekezdésében elismert véleménynyilvánítási szabadság kiterjed a választási kampány során a jelöltek és a jelölő szervezetek által folytatott kampánytevékenységre.** Ennek egyik eszköze a Ve. 144. §-ában szabályozott plakát. Az Alkotmánybíróság szerint „[a] választási kampány a közügyek szabad vitatásának egyik, a választójog szabályai körébe vont megnyilvánulása. E nélkül a választópolgárok nem, vagy csak komoly nehézségek árán tudnák eldönteni, hogy kire szavazzanak. A választási kampány során tehát nemcsak egyszerűen a közügyeket vitatják meg az emberek, hanem tájékozódnak annak érdekében, hogy a szavazás napján megfontolt döntést tudjanak hozni. A jelen ügyben ez azért releváns, mert az alkotmányossági vizsgálat tárgyát képező bírói döntés választási kampány során tett konkrét megnyilvánulást érint.” (lásd: Indokolás [23]-[24]).

A 27/2008. (III. 12.) AB határozata elvi éllel rögzíti, hogy „[a] kiegyensúlyozott tájékoztatás megvalósulása érdekében a törvényhozó – az Alkotmány keretei között – korlátokat, feltételeket állíthat a politikai hirdetések közzétételére vonatkozóan, ez azonban nem eredményezheti a pártok Alkotmány 3. §-ában foglalt, említett jogainak aránytalan korlátozását”.

Az Alkotmánybíróság 3154/2018. (V. 11.) AB határozata segíti a Ve. helyes értelmezését is az alapjogra vonatkozó tilalom vonatkozásában az alábbiak szerint:

„Abban az esetben azonban, ha egy tilalmi rendelkezés egy alapjog (jelen esetben az Alaptörvény IX. cikkében biztosított véleménynyilvánítás szabadsága) korlátozásához vezet, és ennek alapja nem egy konkrét jogszabály tiltó rendelkezése, akkor ezen alapjogot korlátozó szabály alapelvekből történő levezetése során a jogalkalmazónak arra kell törekednie – ha az eldöntendő helyzet több lehetséges megoldást is kínál –, hogy az érintett alapjog gyakorlását (megfelelő indok nélkül) a lehető legkisebb mértékben korlátozza”

A 3130/2018. sz. AB határozat rögzítette az alábbiakat:

„[20] A véleménynyilvánítás szabadsága olyan jog, ami különösen védett, mind tartalmát, mind pedig megnyilvánulási formáit tekintve. Az Alaptörvény alapszabályokkal kapcsolatos irányadó rendelkezései alapján tehát mindenkor szükséges vizsgálni azt, hogy a bírói döntés, illetve az annak alapjául szolgáló jogértelmezés nem vezet-e az Alaptörvény sérelmére. Jelen ügyben a választási kampányidőszakban közzétett plakát révén kívánt élni az Indítványozó a véleménynyilvánítás szabadságával. A véleménynyilvánítás szabadságának különleges védelmet biztosító alaptörvényi rendelkezés és az alkotmánybírói joggyakorlat alapján tehát különös figyelmet kell fordítani arra, hogy milyen szempontok mentén korlátozható a választási kampányidőszakban a plakátok közzététele. Éppen maga a Kúria adta számos esetben tanújelét annak határozataiban (lásd: Kvk.IV.37.240/2018/2., Kvk.II.37.307/2014/3., Kvk.VI.37.279/2018/2. számú határozatok), hogy a választási kampányidőszakban a kampányeszközök alkalmazása tekintetében a Ve.-ben foglalt korlátozásokat szigorúan értelmezi, vagy a választási eljárás részfolyamatainak, mint például az ajánlásgyűjtés is prioritást ad mások alapjogaival (pl. a tulajdonjoggal szemben). A Kúria a jelen indítvánnyal támadott határozatával azonban egy olyan korlátozást vezet be, ami a Ve.-ből nem következik: olyan okból minősíti a plakátot jogszerűtlennek, amit a Kúria által bevezetett „zárt rendszer” elve okán eleve nem hívhatna fel. Az Indítványozó álláspontja szerint, ha még fel is állíthatna a Kúria egy ilyen korlátozást, az a jelen ügyben feltétlenül az Alaptörvény sérelmére, a IX. cikk (1) bekezdésében foglaltak megsértésére vezetne, mivel a Kúria által állított korlát akkor volna alkotmányos, ha felmutatható volna más alapvető jog vagy valamely alkotmányos érték, aminek érvényesülése, illetve védelme érdekében a feltétlenül szükséges mértékben, az elérni kívánt céllal arányosan történhetne csak. Mivel ilyen alapvető jogot vagy alkotmányos értéket a Kúria egyáltalán nem nevezett meg, ezért a többi feltétel vizsgálata nem szükségeszerű.

[21] A Kúria által bevezetett korlátozás kétrétegű. A Ve.-ben nem szerepel olyan korlátozás, ami alapján bírósági úton megalapozottan volna felállítható egy olyan felismerhetőségi mérce, ami a plakátoktól – jellegre, negatív vagy pozitív kampánytartalomtól függetlenül – megkövetelhető volna. A választási eljárás alapelvei ugyan egyes vélemények szerint képezhetnek olyan korlátokat, amik alapján ez levezethető, de általánosságban, minden esetre kiterjedően szükségtelen és arányosságot nélkülöző korlátozást valósít meg a Kúria jogértelmezése.

A Fővárosi Ítélőtábla a jelen panasszal támadott Végzésével azonban egy olyan korlátozást alkalmaz, amely a Ve.-ből nem következik, azaz olyan okból minősíti az érintett plakátokat jogsértőnek, amit a Kúria által bevezetett "zárt rendszer" elve miatt nem alkalmazhatna (Kúria Kvk. II. 37. 307/2014/3. számú végzése).

A 3130/2018. sz. AB határozat rögzítette továbbá a következőket:

„[33] Az Alaptörvény IX. cikk (1) bekezdésében elismert véleménynyilvánítási szabadság kiterjed a választási kampány során a jelöltek és a jelölő szervezetek által folytatott kampány tevékenységre, amelynek egyik eszköze a választási plakátok készítése és elhelyezése. Ennek megfelelően a választási plakátok elhelyezését korlátozó szabályok a véleménynyilvánítás szabadságának korlátozását jelentik. A választási plakát elhelyezésének a megtiltása a véleménynyilvánításhoz való jogot közvetlenül korlátozza, így arra csak törvényben kerülhet sor. A Ve. a plakátra vonatkozóan önálló szabályokat tartalmaz. E szabályozás lényeges tartalma szerint plakát a kampányidőszakban – a Ve. 144. § (4)–(7) bekezdésben meghatározott kivételekkel – korlátozás nélkül elhelyezhető.

[34] Az Alaptörvény 28. cikke szerint a bíróságok a jogalkalmazás során a jogszabályok szövegét elsősorban azok céljával és az Alaptörvénnyel összhangban értelmezik. Ennek megfelelően a bíróságoknak az előttük levő ügyben a jogszabályokat alkotmánykonform módon kell értelmezniük, többféle értelmezés lehetősége esetén azoknak olyan értelmezést kell tulajdonítaniuk, amely az alapvető jogokat kevésbé korlátozza.

[35] A Ve. 144. §-a a Ve. VIII., „A választási kampány” címet viselő fejezetében helyezkedik el. Ez a fejezet tartalmazza egyebek között a kampányidőszak és eszközök, a plakát, a választási gyűlés, a politikai reklám és politikai hirdetés, a közvetlen politikai kampány szabályait.

[37] Az Alkotmánybíróság 1/2013. (I. 7.) AB határozat indokolásának [93]–[94] bekezdése értelmében az Alaptörvény IX. cikk (1) bekezdésében elismert véleménynyilvánítási szabadság kiterjed a választási kampány során a jelöltek és a jelölő szervezetek által folytatott kampány tevékenységre. Ennek egyik eszköze a választási plakátok készítése és elhelyezése.”

Ebből következően Indítványozók plakát elhelyezési jogosultsága csak törvényben korlátozható, tekintve hogy a korlátozás közvetlenül kihat a véleménynyilvánítási szabadságukra is. Ilyen korlátozásra a Végzés nem hivatkozott, ezért az súlyosan sérti Indítványozók Alaptörvény IX. cikk (1) bekezdésében biztosított alapját.

Az Indítványozók álláspontja szerint még amennyiben alkalmazhatna is a Fővárosi Ítéltábla egy, a Végzésben foglalt korlátozást, az pusztán akkor volna alkotmányosnak tekinthető, ha az ellentétes oldalon felmutatható volna olyan alapvető jog vagy valamely alkotmányos érték, amelynek védelme érdekében a korlátozás feltétlenül szükséges és az az elérni kívánt céllal arányos. E mérlegelési szempontok hiányában az érintett alapjogi korlátozás az Alaptörvény IX. cikk (1) bekezdésében foglaltak megsértésére vezetne.

Az Indítványozók véleménynyilvánításra és politikai tevékenységükre vonatkozó alkotmányos alapjogaik révén, illetve a Ve. 144. § (2) bekezdése alapján is a választási kampányban szabadon készíthetnek választási plakátot. A Ve. a fentiekben kifejtettek szerint zárt rendszert alkot a plakátok kihelyezése kapcsán, ezért Indítványozóknak kizárólag a Ve.-ben felállított keretekre kell figyelniük kampánytevékenységük során.

Indítványozók szabadon dönthetnek arról is, hogy milyen választási plakátokat készítenek. Nem korlátozható egy jelölő szervezet abban, hogy:

- hova helyezi el plakátjait
- milyen színű plakátot készítsen,
- milyen geometriai alakzatokat használjon,
- használja-e a magyar zászló színeit,
- bemutassa az általa vezetett önkormányzat választást megelőző ciklusban elért eredményeit.

Miként arra a tényállásban is utaltunk, a Fővárosi Ítéltábla figyelmen kívül hagyta azt a tényt is, hogy az [REDACTED] Megyei Jogú Város Önkormányzata mindösszesen 8 darab, a Modern Városok Programhoz kapcsolódó plakátot helyezett ki 2019. januárjában, míg az Indítványozók által 25 db óriásplakát, 26 db Citylight plakát és 980 db villanyoszlopon rögzített plakát került kihelyezésre [REDACTED] városában. Az arányosság-szükségesség vizsgálata körében alapvető jelentősége lett volna annak, hogy az Ítéltábla megvizsgálja a kihelyezett és sérelmezett plakátok arányát. A fentebb megjelölt tényekből következik, hogy a Végzésben foglalt jogkövetkezmények

alkalmazásával a Fővárosi Ítéltábla nem a feltétlenül szükséges mértékben, illetve nem az elérni kívánt céllal arányosan, továbbá nem az alapvető jog lényeges tartalmának tiszteletben tartásával korlátozta az Indítványozók véleménynyilvánítási- és politikai tevékenységre vonatkozó szabadságát.

A Fővárosi Ítéltábla maga hivatkozza a Végzésben a Kúria Kvk.IV.37.360/2014/2. és Kvk.III.37.328/2014/6. számú határozatait, melyek megállapításait a jelen ügy szempontjából releváns megállapításait alábbiakban érintjük.

Mindenekelőtt rögzítjük, hogy a Kvk.IV.37.360/2014/2. számon hozott határozatában expressis verbis kiemelte a Kúria, hogy a Kvk.III.37.328/2014/6. számú határozatban egy országosan elérhető lineáris műsorszolgáltatásban közzétett politikai reklám törvényességét bírálta el, mely ügyet a Kvk.IV.37.360/2014/2. határozat alapját képező üggyel élesen el kell választani. Erre tekintettel deklarálta a Kúria a Kvk.IV.37.360/2014/2. számú határozatában, hogy a Kvk.III.37.328/2014/6. sz. végzés az adott eljárásban joggyakorlatként nem tekinthető irányadónak.

A két végzés tényállási alapját megvizsgálva minden kétséget kizáróan megállapítható, hogy a jelen panasszal érintett ügy tényállása a Kvk.IV.37.360/2014/2. számú határozat alapját képező üggyel mutat hasonlóságot. Erre tekintettel határozott álláspontunk az, hogy a Fővárosi Ítéltáblának jelen ügyben a Kúria Kvk.IV.37.360/2014/2. számú határozatában foglalt megállapításokat és iránymutatásokat kellett volna alapul vennie döntése meghozatala során.

A Kvk.IV.37.360/2014/2. számú határozata egy önkormányzat és egy jelölő szervezet plakátjainak egymást erősítő hatását és ezen keresztül a jelöltek és jelölő szervezetek egyenlősége alapelveinek sérelmét vizsgálta, melynek körében az alábbiakat rögzítette:

„Ezen plakátok elhelyezése két csoportba oszthatók.

Az egyik csoportba tartozók önmagukban állnak, amelyek a Kúria megítélése szerint megalapozott törvényességi aggályt nem vetnek fel.

A másik csoportba tartozók esetén [redacted] Megyei Jogú Város által közzétett órásplakátok mellett (illetve azszal vizuálisan érintkezve) [redacted] jelölt választási plakátja látható a jelölő szervezetek jelvényével. Ezen plakáton az Országgyűlési Választás 2014. április 6. felirat található [redacted] fényképe mellett, illetve alul [redacted] neve narancssárga alapon fehér betűkkel.

Az önkormányzat plakátja és a jelölt plakátja ezekben az esetekben „összefolyik”, egymást erősítő hatással bírnak. Ezáltal a [redacted] Megyei Jogú Város által közzétett plakát mégiscsak összefüggésbe kerül a 2014. évi országgyűlési képviselőválasztással.”

E körben is hangsúlyozzuk, hogy az Indítványozók által kihelyezett, jelen ügyben érintett plakátok vizuálisan különállóként kerültek elhelyezésre, azaz a Modern Városok Programhoz kapcsolódó plakátok és az Indítványozók plakátjai között egymást felerősítő hatás szóba sem kerülhetett.

A jogsértés kizárólag akkor lehetne megállapítható – és a Kúria végzése alapján akkor is csak az önkormányzat terhére (!) –, amennyiben az önkormányzat által kihelyezett Modern Városok Programhoz kötődő arculati plakátok és Indítványozók plakátjai egymás mellett, vizuálisan szorosan érintkezve kerültek

volna kihelyezésre. Csak ebben az esetben merülne fel, hogy az önkormányzat és az Indítványozók plakátjai „összefolynak” és egymást erősítő hatással bírnak. A tényállásból kétséget kizáróan megállapítható ugyanakkor az, hogy ilyen vizuális érintkezés nem történt.

Alá kívánjuk húzni a fentiek alapján, hogy – a Fővárosi Ítéltábla által is hivatkozott joggyakorlat tükrében – a jelen alkotmányjogi panasszal érintett ügyben az Indítványozók plakátjai törvényességi aggályt nem vetnek fel, mint ahogyan a Fővárosi Ítéltábla sem hivatkozott Végzésében arra, hogy megvalósult volna a plakátok vizuális összekapcsoltsága (mint ahogy az 8 darab MVP plakát és 1000 darab kampányplakát arányaira tekintettel is fogalmilag kizárt).

Hivatkozunk a Kúria alábbi megállapítására is:

„Jelen ügyben az állapítható meg, hogy azokban az esetekben, amikor az önkormányzat saját eredményét tartalmazó plakátja az országgyűlési választásokon induló jelölt plakátja mellett áll (illetve azgal vizuálisan érintkezik), ez közvetlen befolyással bír (a felépítés és a színhasználat miatt) az országgyűlési képviselő jelölését népszerűsítő plakáttal. A Kúria megítélése szerint ezekben az esetekben a pártok esélyegyenlőségének sérelme abból az aspektusból merül fel, hogy az önkormányzat által közölt plakát felerősítő módon hat a jelölt esélyére, szemben más jelöltekkel, akik mögött az önkormányzat által közölt plakát ilyen hatást nem vált ki.”

Fentiekből következik, hogy a jelölő szervezetek esélyegyenlőségét sértő „felerősítő hatás” kizárólag abban az esetben következhet be, ha az önkormányzat plakátjai a jelölő szervezetek plakátjai mellett állnak. Ilyen körülmény az Indítványozók plakátjai és az önkormányzat plakátjai vonatkozásában nem álltak fenn (ismét hangsúlyozva, hogy amennyiben fenn is álltak volna a Kúria gyakorlatát figyelembe véve legfeljebb az önkormányzatot lehetett volna marasztalni).

A Kúria rámutatott továbbá, hogy „sem önmagában a színhasználat, sem önmagában a „közösen értük el” felirat, sem önmagában az önkormányzat tevékenységét népszerűsítő jelleg törvényességi szempontból nem kifogásolható. Azonban akkor, amikor ez a jelölttel, jelölő szervezettel közvetlen – a fent bemutatott módon - kapcsolatba kerül, a Ve. 2. § (1) bekezdés c) pontjának sérelme megállapítható”.

A Kúria fenti érvelése alapján egyértelmű, hogy az Indítványozók jogszerűen készítettek el és helyezték ki a plakátjaikat, ezért semmilyen, a Fővárosi Ítéltábla által megállapított jogsértést nem követtek el. A Fővárosi Ítéltábla Végzése ezért súlyosan sérti Indítványozók Alaptörvény VIII. cikk (3) bekezdés és IX. cikk (1) bekezdésében rögzített alapjogait.

A Kúria hangsúlyozta továbbá, hogy „[REDACTED] Megyei Jogú Város Önkormányzata a saját tevékenységét, elért eredményeit – akár óriásplakáton is – a választópolgárok elé tárhatja, sőt a helyi választópolgárok tájékoztatása az önkormányzat eredményeiről egyfajta kötelezettségnek is tekinthető. Jelen esetben az önkormányzati népszerűsítés a kampányidőszakra esik. A Ve. 139. §-a értelmében a választási kampányidőszak a szavazás napját megelőző 50. naptól a szavazás napján a szavazás befejezéséig tart. Ezen időszak alatt a jelöltek és a jelölő szervezetek a Ve. 2. § (1) bekezdés c) pontjába foglalt esélyegyenlőségének érvényesítése érdekében az állami- illetve az önkormányzati szerveknek

tartózkodniuk kell attól, hogy a pártok szabad versengésébe beavatkozzanak. Így tudják kiteljesíteni befolyástól mentesen a pártok az Alaptörvény VIII. cikke (3) bekezdésbe foglalt azon feladataikat, hogy közreműködnek a nép akaratának kialakításában és kinyilvánításában”.

Fentiekből egyenesen következik, hogy a választási kampány során a jelöltek és jelölő szervezetek véleménynyilvánítási és politikai kampánytevékenységre vonatkozó szabadságát olyan széles körben kell biztosítani, hogy erre tekintettel az állami- és önkormányzati szervezeteknek kell tartózkodniuk attól, hogy a pártok szabad versengésébe beavatkozzanak. A Fővárosi Ítéltábla ezen elvi megállapítással teljes mértékben szemben állva a jelölő szervezetek és jelöltek Alaptörvényben biztosított alapjogainak súlyos korlátozásáról rendelkezett.

Ahogy azt fent is kifejtettük, jelölő szervezetet, vagy jelöltet nem lehet arra kötelezni, hogy bizonyos keretek közé szorítsa választási kampányát és ezáltal alapjogainak gyakorlását. Ezzel szemben a Végzés rendelkező része alapján az Indítványozók eltiltásra kerültek egyes – egyértelműen politikai programjukhoz, tevékenységükhöz társult – színek, geometriai alakzatok, minták, fényképek használatától.

III. Egyéb nyilatkozatok és melléletek

a) Nyilatkozat arról, ha az indítványozó kezdeményezte-e a bíróságon az alkotmányjogi panasszal támadott bírósági ítélet végrehajtásának felfüggesztését.

Ezúton nyilatkozunk, hogy külön kérelemben kértük a Végzés végrehajtásának felfüggesztését a Fővárosi Ítéltáblától. Kérem a tisztelt Alkotmánybíróságot, hogy amennyiben a Fővárosi Ítéltábla a Végzés végrehajtását nem függeszti fel a kérelmünk alapján, úgy szíveskedjen a Végzés végrehajtásának felfüggesztésére végzéssel felhívni a Fővárosi Ítéltáblát az Alkotmánybíróság ügyrendjéről szóló 1001/2013. (II. 27.) AB Tü. határozat 48. § (1) bekezdése alapján. Indoklasként előadom, hogy a Végzés álláspontunk szerint a Alaptörvény-ellenes, az Alkotmánybíróság várható döntése a Végzés Alaptörvény-ellenességének megállapítása, és annak végrehajtása az Indítványozóknak súlyos és helyrehozhatatlan kárt és hátrányt okozna azzal, hogy a helyi önkormányzati választási kampányban nem gyakorolhatnák a választási eljárásról szóló 2013. évi XXXVI. törvény (a továbbiakban: Ve.) 144. §-ában biztosított plakát-kihelyezési jogosultságukat. Erre tekintettel az Abtv. 61. § (1) bek. szerint a Végzés felfüggesztése indokolt.

b) Ügyvédi meghatalmazás eredeti példánya, vagy jogtanácsosi igazolvány másolata, ha az indítványozó jogi képviselővel jár el. (Melléklet)

Nyilatkozunk, hogy a csatolt ügyvédi meghatalmazás a polgári perrendtartásról szóló 2016. évi CXXX. törvény 67. § (4) bek. alapján alkalmazható, az ügyvédi tevékenységről szóló 2017. évi LXXVIII. törvény 34. § (2) bek. alapján teljes bizonyító erejű magánokirat, ezért megfelel a 2016. évi CXXX. törvény 67. § (2) bekezdésében rögzített követelménynek.

c) Nyilatkozat az indítványozó személyes adatainak nyilvánosságra hozhatóságáról

Az Alkotmánybíróságról szóló 2011. évi CLI. törvény 52. § (5) bekezdésére és 57. § (1a) bekezdésére, valamint az Alkotmánybíróság ügyrendjéről szóló 1001/2013 (II. 27.) Tü. határozat 36. § (2) bekezdésére tekintettel az Indítványozók képviseletében nyilatkozom, hogy jelen

alkotmányjogi panasszal összefüggésben Indítványozók nem járulnak hozzá az indítványban szereplő személyes adataik közzétételéhez.

d) Az érintettséget alátámasztó dokumentumok egyszerű másolata (Mellékletek)

A mellékelten csatolt Végzés kétséget kizáróan igazolja, hogy Indítványozók vonatkozásában állapítja meg a jogsértés elkövetését, valamint Indítványozókat tiltja el a további jogsértéstől. A Végzés fentiekben kifejtett Alaptörvény-ellenességére tekintettel jelen alkotmányjogi panasz vonatkozásában érintettnek minősülnek.

e) Végrehajtás felfüggesztése iránti kérelem

Kérem a tisztelt Alkotmánybíróságot, hogy amennyiben a Fővárosi Ítéltábla a Végzés végrehajthatóságát és végrehajtását nem függeszti fel erre irányuló kérelmünk alapján, úgy szíveskedjen a Végzés végrehajtásának felfüggesztésére végzéssel felhívni a Fővárosi Ítéltáblát az Alkotmánybíróság ügyrendjéről szóló 1001/2013. (II. 27.) AB Tű. határozat 48. § (1) bekezdése alapján. E kérelmünk indoklásaként előadom, hogy a Végzés álláspontunk szerint alaptörvény-ellenes, melynek végrehajtása az Indítványozóknak súlyos és helyrehozhatatlan kárt és hátrányt okozna azzal, hogy a helyi önkormányzati választási kampányban nem gyakorolhatnák a Ve. 144. §-ában biztosított plakát-kihelyezési jogosultságukat. Erre tekintettel az Abtv. 61. § (1) bek. szerint a Végzés felfüggesztése indokolt.

Kelt: Budapesten, 2019. október 11. napján

FIDESZ-Magyar Polgári Szövetség, Kereszténydemokrata Néppárt, Összefogás Egyesület, T. Mészáros András József, Dr. Bács István, Simó Károly, Antunovits Antal, Riebel Zsófia, Recsnyik Richárd, Kopor Tihamér, Józsa Csaba László, Demjén Attila, Fülöp Sándorné, Zólyomi Ádám, Barits Máté, Takács Éva,
mint Indítványozók képviselőiben:

DR. SZABÓ OSZKÁR LEVENTE

Szabó, Kocsis és Társa Ügyvédi Iroda
Képv.: dr. Szabó Oszkár Levente ügyvéd

Mellékletek:

- Végzés
- Ügyvédi meghatalmazás
- Dr. Aradszki András meghatalmazása, amely igazolja, hogy jogosult eljárni a FIDESZ – Magyar Polgári Szövetség és a Kereszténydemokrata Néppárt jelölő szervezetek képviselőiben és Simó Károly meghatalmazása, amely igazolja, hogy Dr. Aradszki András helyett jogosult eljárni a FIDESZ – Magyar Polgári Szövetség és a Kereszténydemokrata Néppárt jelölő szervezetek képviselőiben
- Összefogás Egyesület nyilvántartási adatai, amely igazolja, hogy T. Mészáros András József elnök jogosult eljárni az Egyesület képviselőiben

